

48731

Ба 48731

Пролетары ўсіх краёў, злучайцеся!

Ю. ПУШКЕВІЧ

ЛЕМАНТАР ДЗЕЛЯ ЎЗРОСЛЫХ

—◀○■○▶—

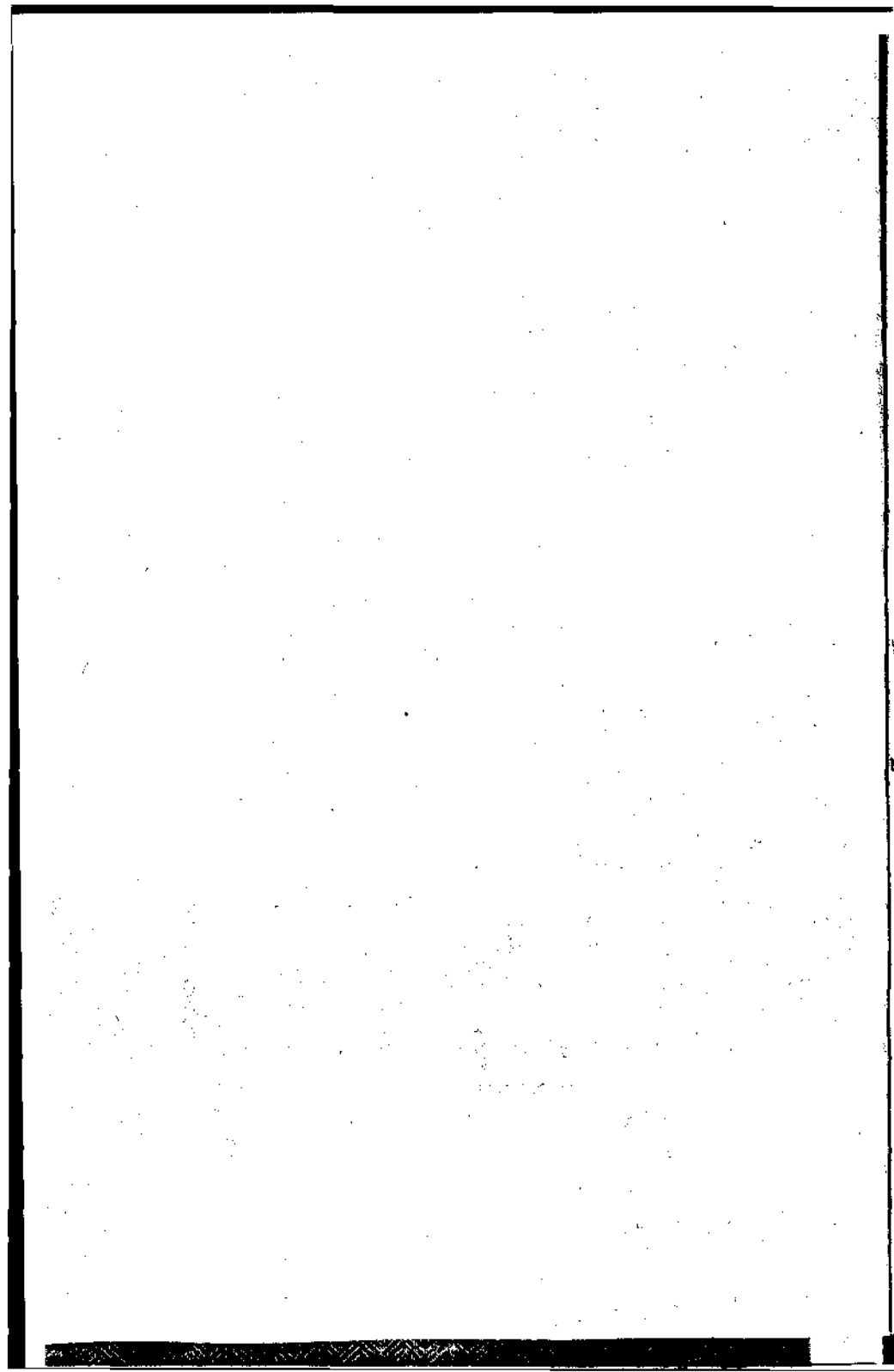
Апрацаваны і прыстасаваны для
карыстання ў беларускіх часцях
Раб.-Сял. Чырв. Арміі па лемантары
С. БАЛЯСНАГА.

Зрэдагаваў Політычны Адзел 2-й Беларускай Стр. Дывізіі.

—◀○□○▶—

ДЗЯРЖАўНАЕ ВАЙСКОВАЕ ВЫДАВЕЦТВА
===== Масква 1926 =====

Б 48731

Пролетары ўсіх краёў, злучайцеся!

ас
24810

Ю. ПУШКЕВІЧ

ЛЕМАНТАР ДЗЕЛЯ ЎЗРОСЛЫХ

—◁○□○▷—

Апрацаваны і прыстасаваны для
карыстання ў беларускіх часьцях
Раб.-Сял. Чырв. Арміі па лемантары
С. БАЛЯСНАГА.

Зрэдагаваў Політычны Аддзел 2-й Беларускай Стр. Дывізіі.

—◁○□○▷—

ДЗЯРЖАЎНАЕ ВАЙСКОВАЕ ВYДАВЕЦТВА

==== Масква 1926 =====

1-я дзерж. крук. «БДВ» Зак. № 1432. Уліку 1.500 экз.

Галоўлітбел № 15561.

23.04.2009

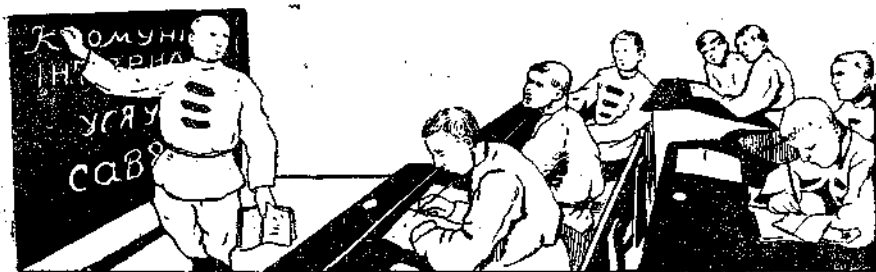
Р О Т А.

**наша рота
сіла народу
сіла народу
наша рота
рота наша сіла
рота народу
наша рота—наша сіла.**

Пытаньні: Разгледзьце гэты малюнак.

- 1) Чым занята рота?
- 2) У чым сіла нашай роты?
- 3) Каго абараняе сіла нашае роты?

у роты навука

навука роты—сіла роты
у народу роты—у народу сіла
у роты навука—у роты сіла
наша рота—наша сіла
у народу сіла
навука—сіла народу.

Пытаньні: 1) Чым занята наша рота?

2) Для чаго чырвонаармейцу патрэбна пісьменнасьць?

3) Ці можа няпісьменны чырвонаармеец добра вывучыць вайсковыя справы і добра зразумець, за што ён змагаецца?

Наша рота—сіла народу

на ша ро та

сі ла на ро ду

ро та на ша сі ла

на ша ро та—на ша сі ла

на ву ка—на ша сі ла

та ла ка на ро ду ка сі ла

на ша ро та на сі ла

ты ка сі ты на сі

на ша на ву ка—на ро ду

на ша сі ла—на ро ду

на ву ка—сі ла ро ты

на ву ка—сі ла на ро ду.

Увага: Чырвонаармейцы самі ўтвараюць новыя словы са знаёмых складоў і набіраюць іх складамі з разрэзнае азбукі.

Навука да работа—наша рупота

на ву ка да ра бо та—

на ша ру по та

у роты рупота—навука да работа

рупота народу—наша рота

наша работа—навука

ты на работы

ура!

рота даканала тырана!

наша рота—рука народу.

I рота насіла

II рота . . . ?

III рота . . . ?

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Практыкаваньне: Утварэньне новых слоў
са знаёмых складоў.

Нашы роты за штыхі—ды на паноў

на шы ро ты за шты хі—
ды на па ноў

у роты штыхі у роты навука
штыхі—на паноў навука—народу

пашана народу за роты

на ша на а а навука рана

сі ла сі і і сіла насіла касі

ро та ро о о роты народу

на шы наш ш ш шына кашы

ро ты ы ы рупоты штыхі каты

Сіла роты даканала ката!

на но ны ні ну да до ды ду

са со сы сі су та то ты ту

ша шо шы шу ра ро ры ру

Заданьне: Складзеце новыя словы са зна-
ёмых складоў і напішэце іх.

Над намі няма пана—тырана

над Д *2* дама,
дула, долі
над намі нам
М *М* няма
пана—тырана

у пана былі
роты
у пана была
і сіла

пана пан Н *н* наша пашана народу
роты рот Т *т* на штыхі тырана!

Няма пана-тырана! Няма над намі
ката!

Нашы роты далі народу ніву
і сілу.

Паны душылі народы, а нашы
роты душылі паноў.

Цяпер назад няма дарогі.

Ця пер на зад ня ма да ро гі.

ця пер **р** /*г* першы, берагі, перабілі

пе е е дарогі дарог Г г гіра, гара,

дарогу

Навука—сіла.

навука, навук К к каса, камісар,

кара, сіла, сіл Л л лава, лета,

ладунак.

МІКІТА І АПАНАС.

Мікіта і Апанас—сіраты. Ні ў Мікіты, ні ў Апанаса няма ні каня, ні сахі, ні бараны. У паноў былі і коні і сахі.

Мікіта і Апанас рабілі на паноў: аралі, банавалі і касілі.

Паны білі Мікіту і Апанаса.

Па 21 году Мікіту і Апанаса паслалі на баі за паноў.

4 гады былі ў Мікіты і Апанаса гора ды пакута.

Ад 1917 году над намі няма паноў.

Нашы роты адабралі ад паноў дабро і аддалі народу.

Далі Апанасу карову і каня, а Мікіта пашоў у нашу роту на баі з панамі.

Наша рота адукавала Мікіту.

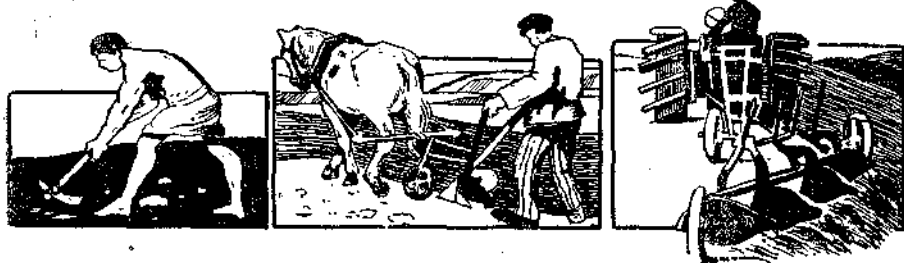
Цяпер Мікіта сам піша да Апанаса: „Нашы роты далі нам ніву і адукавалі нас. Ня пан, а рота дала нам навуку, а навука—сіла“.

Навука—сіла.

*А а, Т т, Д д, Е е, У у,
К к, Л л, М м, Н н, О о,
Р р, Т т, Ш ш, ы.*

Без навукі ў нас слабыя рукі.

Без навукі ў нас слабыя рукі.

Работа без навукі.
Без навукі у нас
адны рукі.

Работа дала
навуку.

Навука дала
трактар.

без **з** зіма, зараза, золак

нас **с** сіла, сена, сані

слабыя, слабы, слаб **б** былі, білі, бара-
нілі, работа.

У паноў была навука, а ў нас была пакута.
Без навукі ў нас панавала зараза. Без на-
вукі рабілі рукамі, а навука дала трактар.

Машыны—трактары, плугі і бароны—былі
у паноў.

Саветы адабралі ад паноў машыны і ніву
і далі народу.

М А Ш Ы Н А—С І Л А.

Адна машына замяняе на сенажаці 8 работнікаў.

Адзін работнік скосіць за 1 дзень $\frac{1}{2}$ дзесяціны.

А 1 машына-сенажаціла скосіць за 1 дзень 3—4 дзес.

Будзе Савет—будзе і машына ў селяніна.

Будзе Савет—будзе і машына ў селяніна.

будзе, будзь, будз ДЗ *Дз* дзед,
дзік, дзяк.

Саветы Са ве ты ве В *В* век,
воля, ніва.

Ня было ў бедака-селяніна нівы—
Саветы далі.

Адабралі Саветы ніву ад паноў і кулакоў
і аддалі бедаку.

Паны не давалі граматы народу.

Ведае Савет гэта гора бедака і будзе
школы—пашырае грамату.

За панамі бедакі ня мелі граматы вякамі,
а за Саветам бядак здабывае грамату гадамі.

У бедака бяда: не стае машын. Ведае пра
гэта гора Савет, і калі будзе Савет—будзе і
машына ў бедака-селяніна. Не адразу, але
здабудзе Савет бедаку машыны.

Савет дае бедаку машыны напавер.

Машын у нас мала. Рупота Савету: „Ніву
і машыны—бедаку-селяніну“.

І будзе ў бедака ніва і машына.

Саветы—гэта мы самі, і аб сабе ў нас рупота.

Чырвоная армія абараняе Саветы.

Яя Яя куля, няволя, баявая.

Мы здабылі Саветы.

На нас накінуліся генэ-
ралы і паны.

Ішлі яны і з Сібіры, і з
Украіны, і з Польшчы, і з
паўночы, але наша Чыр-
воная армія адбіла ўсе на-
пады паноў і прагнала іх.

Ня стала над намі паноў.
Добра стала сялянам і ра-
бочым.

Каго абараняе Чырвоная армія?

Ад каго яна абараняла нас?

Вінтоўка—наша абарона ад паноў.

Вінтоўка—наша абарона ад паноў.

РАДА КОМАНДЗІРА РОТЫ.

1) Даглядай за вінтоўкай і ў выведках, і ў да-
зорах, і ў кашарах, і ўсюды, дзе-б ты ні быў.

2) Калі ты ня здрадзіш вінтоўцы, дык і він-
тоўка ня здрадзіць табе ў патрэбную хвілю.

3) Чыстая вінтоўка—першы прыяцель, а
брудная—першы вораг, які можа моцна пака-
раць свайго гаспадара за недагляд.

4) Ты вінтоўку даглядзі і на месца станаві-
штых, замок, накладку.

Вінтоўка страляе на 5.000 крокаў ці на 3½ вярсты.

Пяхоце вінтоўкі мала— пазнаем і кулямёт!

Пяхоце вінтоўкі мала—пазнаем і кулямёт!

П п, П п. Ц ц, Ц ц. Ё ё, Ё ё.

патрон, пералёт, піка, палец.

1. Адзін стралок у мінуту выстраліць з вінтоўкі 10—12 разоў.

2. Кулямёт „Максім“, пры 3 стралках выстраліць у мінуту—500 раз. Кулямёт замяняе 50 стралкоў.

3. Гармата (пушка) страляе моцна, трапна і далёка.

У нас палявая гармата (пушка) страляе на 5—10 вёрст, на Заходзе —на 20—25 вёрст.

РАДА КАМАНДЗІРА РОТЫ.

1. Вядзі падлік куль.

2. Вінтоўка і кулямёт—наша сіла.

Стралок.

Цэліў у варону—папаў у карову.

Мы рэдка страляем, але добра пападаем.

**Нядбайнасьць—вораг няпрыкметны,
але вялікі—асьцерагайся яго!**

Й й, Ў ў, Ъ ъ.

Не занашвай абмундзіраваньне.

РАДА ЧЫРВОНААРМЕЙЦУ.

1. Голку і нітку насі заўсёды пры сабе.
2. Добра чысьці боты ваксай
і на месца станаві.
3. Вопратку зьняў,—дык мусіш прыбраць,
каб заўтра зранку ня шукаць.
4. Адарваўся гузік—прышый,
падралася дзе—зашый.

У у, Ў ў; Ў ў, Ў ў.

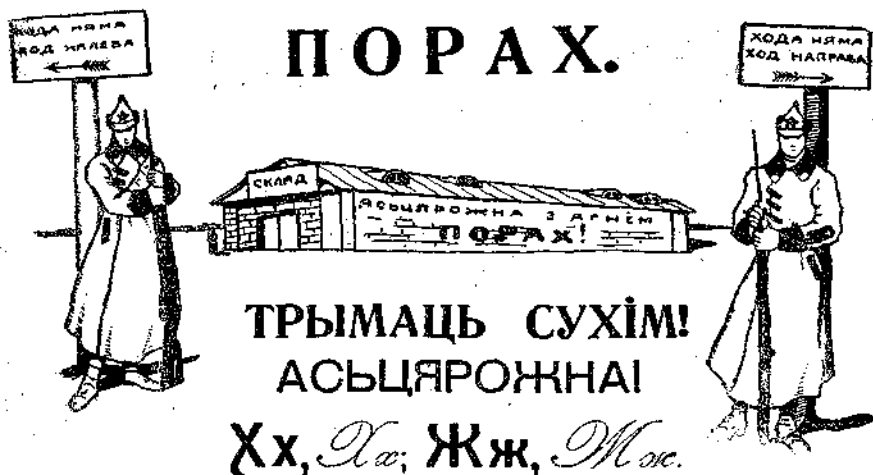
На 1 чырвонаармейца выдаецца:

- 1) 1 пара летняга абмундзіраванья:
кашуля на 1 год.
порткі на 1 год.
- 2) 1 пара зімовага абмундзіраванья:
кашуля на 1 год.
порткі на 1 год.
- 3) 1 шынэль на 2 гады.
- 4) 1 шлем зімовы . . . на 2 гады.

Усё, што табе дадуць, запішуць у арматурны сьпіс.

Пры пераходзе з аднаго палка ў другі, бярэ арматурны сьпіс і атэстат.

АБЕРАГАЙ ДАДЗЕНАЕ ТАБЕ НАРОДНАЕ ДАБРО

На ўсякі выпадак мы павінны быць напатагове і порах трымаць сухім.

Мы хочам мірнае працы, а хочаш міру—будзь гатоў да вайны.

ЧЫРВОНЫ ВАРТАВЫ.

Ч ч, Ч ч.

Мінуў дзень бітвы грозны,
Сьпіць лагер баявы,
Хоць сон ва ўсіх трывожны,—
Ня сьпіць наш вартавы,

Бо ўночы й вораг наш ня сьпіць,
Бядой нам пагражае,
За намі вораг наш сачыць,
Ён літасьці ня мае!.

Змароны і галодны
На варце я стаю,
А сьнег ідзе халодны...
Сон томіць—я-ж ня сплю!

Мой абавязак—вартаваць
І сон сяброў аберагаць!..
Дык сьпіце-ж сьмела вы, сябры:
Ня сьпіць чырвоны вартавы!

Вартавы Кастусь Грэчка.

Э э, *Іа*.

ЛЯ пераезду праз раку стаяў наш вартавы Кастусь Грэчка.

Камандзір сам праверыў варты, а да Грэчкі ён паслаў політычнага кіраўніка.

— Стой!.. Хто ідзе?.. Ваш пропуск!— затрымаў Грэчка політычнага кіраўніка.

— Ці-ж ты не пазнаў мяне? Я—політычны кіраўнік вашай роты!—адказаў той.

— Ведаю, хто вы, але ці маеце вы пропуск?—запытаў Грэчка.

— Не, пропуску я ня маю, але я-ж—свой чалавек... Прапусьці, бо я павінен пільна прайсьці на той бок рэчкі!—зманіў політычны кіраўнік, каб даведацца, ці добра ведае вартавы свае абавязкі.

— Калі няма пропуску, дык няма і праходу!—рашуча адказаў Грэчка і, зьняўшы з пляча вінтоўку, дадаў: — Адыдзецце, бо ўсё роўна не дазволю вам падыйсьці да пераезду!

Вось які наш вартавы Кастусь Грэчка!

ВАРТАВЫ І ЯГО АБАВЯЗКІ.

1. Вартавы ў палявым каравуле павінен заўсёды пільна сачыць за супраціўнікамі і за мясцовасьцю ў бок суседніх вартаў, каб там ніхто не прабраўся. А дзеля таго ён павінен не пакідаць сваёй варты, ні чым не адцягвацца і аб усім прыкметчаным безадкладна, зараз-жа дакладваць начальніку палявога каравулу праз свайго падвартавога.
(З статуту палявой службы).

2. Ніколі не пакладайся на чужыя аховы, а заўсёды май сваіх вартавых.

Дзесяты—няпоўны.

Ёсць у нас у роце чырвонаармеец Лаўрэн Вялізны.

Росту Вялізны—малога. Гэты мізэрны ваяка ходзіць заўсёды раскудлачаны, мурзаты і заспаны.

Пры разьлічэньні ў строі ён заўсёды астаецца чамусьці адзін, ці, як гэта кажуць, „няпоўны“. Нашы хлопцы яго так і празвалі: „Дзесяты-няпоўны“.

Ідуць заняткі па статуце.

—Таварыш Вялізны, што вы носам дзяўбеце?.. Скажэце, што такое палявы каравул?—пытаецца ў яго камандзір роты.

Вялізны ўскаквае і прадзірае вочы:

— Палявы каравул, таварыш камандзір, гэта парасійску, а панашаму—гвалт... Гэта, напрыклад, калі ў полі наскочыць вораг, дык хто крычыць „Каравул!“, а хто—„Ратуй!“ ці „Гвалт!“. А дзеля таго, што гэта крычаць у полі, дык яно і завецца „Палявы каравул“, ці „Палявы гвалт“.

— Адважны ваяка, няма чаго казаць!— усьміхнуўся камандзір:— А скажэце нам, якія абавязкі мае вартавы і падвартавы?

— Вартавы і падвартавы, таварыш камандзір, гэта ўсё роўна, што пастух і падпасак“.

Хлопцы аж кладуцца ад сьмеху.

— Вось бачыце, таварыш Вялізны,—кажаму камандзір роты:—на занятках вы заўсёды сьпіце і праз гэта нічога ня ведаеце.

— Не, таварыш камандзір, калі, значыцца, стаіш на варце, дык спаць няможна, бо статут не дазваляе!

— Толькі на варце?.. А на занятках спаць дазваляецца?.. Сядайце, таварыш Вялізны... Нічога ня зробіш—прыдзецца вас падцягнуць.

Хто мае найлепшую долю?

Народ, які мае Саветы і волю.

Ю ю, Ю ю.

Справа вызвалення рабочых павінна быць справаю саміх рабочых.

Ніхто для нас нічога ня зробіць — мы самі павінны працаваць для сябе.

Сваю волю, сваю бацькаўшчыну, сваю незалежнасць абаронім!

Хто быў нічым—той будзе ўсім!

Зьмена зьмену рыхтуе сабе:

Піонэр—Комсамол—КПБ.

Прэч з дарогі, сьвет струхнелы: Комсамол ідзе!

Песьні новыя, чырвоныя, усё чырвоныя пяе!

Хто мы?

Мы—казальнікі новых ідэй,

Будаўнічыя новых асноў,

Дзеці вёсак мы й гарадоў,

Дзеці цёмных і потных палёў.

Мы—работнікі шэрых заводаў,

Мы—работнікі цёмнай зямлі,

Мы—радня і варстатаў, прыводаў,

Мы—радня і касы, і сахі.

Дзеці цёмных і шэрых заводаў,

Дзеці цёмных і потных палёў,

Дзеці, панам замучаных, хлопаў

Зьменяць белых, шляхецкіх дзяцей.

Абарона Саветаў—справа працоўных, справа рабочых і сялян.

Абароніш Савет—будзеш мець волю і сьвет.

Служым народу, служым вольнай працы.

1. Я, сын працоўнага народу, грамадзянін Саюзу Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік, прымаю на сябе імя ваякі Рабоча-Сялянскай Арміі.

2. Перад тварам працоўных клянусь Саюзу Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік і ўсяго сьвету я бяру на сябе абавязак насіць гэтае імя з гонарам, сумленна і шчыра вывучаць вайсковую справу і, як сваё вока, пільнаваць народную і вайсковую маемасьць ад псоты і раскраданьня.

(З чырвонай прысягі, артыкулы 1 і 2).

ДЗЬВЕ ДОЛІ.

Ты—за варстатам стаіш, ля прыводу

У парных сыянах мураваных заводу,

З молатам верным, з жалезнай пілою

У шахце глыбокай, сырой, пад зямлёю...

Я—ля байніцы, ў акопе глыбокім...

Заўсёды з вінтоўкай, з уважлівым вокам,

У холадзе лютым, ў пылу і гразі—

На абароне Савецкай зямлі...

Друг мой! Дзьве добрыя долі мы ўзялі,

Будуй-жа сьвет новы з камня і сталі:

Я бараню тваю працу й спакой!

Саюз рабочых і сялян ніхто не пераможа!

НАШ ШЭФ.

Ф ф, *Ш ф*

Наш любы шэф—Савецкае сяло.
Яго пакрыўдзіць мы нікому не дамо!
У буржуеў шэфы—ўсё вялікія паны,
А шэф Чырвонай Арміі—рабочых і сялян
сыны.

**Да пабеды шаг адзіны—
Ён завецца дысцыплінай.**

3. Я бяру на сябе абавязак строга і ня-
ўхільна захоўваць рэволюцыйную дысцыпліну і
беспярэчна спаўняць усе загады камандзіраў,
пастаноўленых уладаю Рабочага і Сялянскага
Ўраду.

4. Я бяру на сябе абавязак устрымлівацца
самому і ўстрымліваць таварышоў ад усякіх
учынкаў, якія ганьбяць і зьневажаюць гонар
грамадзяніна Саюзу Савецкіх Соцыялістычных
Рэспублік, і ўсе свае дзеянні і думкі накіроў-
ваць да вялікай мэты вызвалення ўсіх пра-
цоўных.

(3 чырвонай прысягі, артыкулы 3 і 4).

Без дысцыпліны войска гіне.

Ленінскі Комуністычны Саюз Мо- ладзі—шэф Чырвонага флёту.

16 кастрычніка 1922 году Расійскі Ленінскі Комуністычны Саюз Моладзі (РЛКСМ) прыняў шэфства над Чырвоным флётам Рэспублікі.

Цяпер кожны марак будзе ведаць, што за яго сьліною стаяць сотні тысяч маладых рабочых і сялян, якія кожную мінуту гатовы дапамагчы яму.

У сваю чаргу кожнаму комсамольцу шэфства павінна заўсёды напамінаць аб тым, што Чырвоны флёт чакае яго дапамогі і што гэту дапамогу можна даць, толькі атрымаўшы адукацыю, толькі пашыраючы нашу тэхніку.

Наш флёт—наша крэпасць на моры.

Нам патрэбна абарона і на моры.

Нам патрэбен моцны Чырвоны флёт.

Чырвоны флёт—наша крэпасць на моры.

Паветраны флёт—абарона Саветаў.

Нашы ворагі моцны і ў паветры.

У іх вялікі, моцны паветраны флёт.

Нам таксама патрэбна мець моцны паветраны флёт.

Мы перамаглі ворагаў на зямлі—пераможам і ў паветры.

Пролетары, будуй сабе скрыдлы!

Шэфства ўзмацняе флёт і робіць сувязь паміж ім і рабочымі, і сялянамі.

КОМСАМОЛ НА ЗЯМЛІ І НА ВАДЗЕ ПАПЯРОД ЗА ЎСІХ ІДЗЕ!

М А Л А Д Н Я К.

(Малая гвардыя).

Сьмялей! Зару спаткаем,
Сябры у барацьбе!
Карцечай і штыхамі
Праб'ём мы шлях сабе.
Шчыльней рады! На новы шлях!
Вышэй юнацкі вольны сыцягі;
Мы—маладняк бунтоўны
Рабочых і сялян.

Мы паднявольнай працы
Спазналі ўсе прыгон,
І радасьці ў юнацтве
Ня ведалі мы дзён,
Ў пакуце вечнай неслі мы
На душах цемры кайданы;
Мы—маладняк бунтоўны
Рабочых і сялян.

Пад гоман звонкай сталі
Лілі мы пот і кроў,
І шчасьце мы кавалі
Для банды гандляроў,
Але прыгон, што нас душыў,
Барацьбітамі нас зрабіў;
Мы—маладняк бунтоўны
Рабочых і сялян.

На бой з гвалтаўнікамі,
Сябры, за намі ўсьлед!
Мазольнымі рукамі
Мы створым новы сьвет.
За намі ўсе! Гартуйце сталь!
Сьмялей у сонечную даль.
Ў бой, маладняк бунтоўны
Рабочых і сялян.

Ці будзе сёлета вайна?

Ты гэтага ня ведаш.

І я гэтага ня ведаю.

Рабоча-Сялянская ўлада ваяваць ня хоча.

Ну, а ворагі нашы: каралі, паны, капіталістыя, генэралы ўсіх краёў?

Яны востраць свае нажы.

Яны чакаюць толькі зручнага моманту, каб нанесці нам сьмяртэльны ўдар.

Ці-ж здадзімся мы ім?—Ніколі.

Сваю вольнасьць, свой родны край, сваю незалежнасьць адстаім.

ДАБ'ЁМСЯ САМІ ЛЕПШАЙ ДОЛІ.

Дзядзька Тамаш.

Янка нінуў наладжваць насу і пытаецца ў свайго дзядзькі Тамаша, які зьвярнуўся э Чырвонай арміі:

— Снажны, дзядзька, чаму і цяпер 'шчэ¹⁾ бяруць хлапцоў у войска? Здаецца, ніякай вайны няма, дык навошта тое і войска?.. А мо'²⁾ наш Саюз сам мае замер ваяваць і, рыхтуючыся да вайны, зьбірае войска? Ян табе здаецца?

— Гляджу я на цябе—вялікі ты ўжо хлапец, а гэтае прастай рэчы зразумець ня можаш!.. Слухай!.. Ёсьць добрая прыказка: — „Калі хочаш спакою, дык рыхтуйся да вайны“. Вось гэта і прымушае наш Саюз мець войска. Ты ведаеш э газэт, што паны і капіталістыя ўсяго сьвету гатовы былі-б на навэлкі нас разарваць, але тымчасам ня ідуць на нас вайною. А чаму?—Баяцца нашай Чырвонай арміі!.. Каб сёньня мы распусьцілі сваё войска—назаўтра-ж яны абвясцілі-б нам вайну!

— І тое праўда!—эгадзіўся Янка і зноў пачаў наладжваць насу.

Дж Дж, *Джс Джс*.

¹⁾ 'шчэ—скарочанае яшчэ

²⁾ мо'—скарочанае можа.

Ворага бі—не шкадуй!

Калі хочаш абараніцца, дык мусіш да канца біцца!

Ніколі ня лічы ворага слабым. Вялікі ён ці малы—адносься да яго з адналькава вялікаю ўвагаю, не пакідай бяз увагі найменшай драбніцы, і калі ўжо распачаў барацьбу, дык абавязкова давядзі яе да канца.

Калі ёсьць часьцінны посьпех,—напружвай сілы ўдвойчы, бі ворага ўтройчы, давядзі да канца, да поўнай перамогі, да канчатковага зьнішчэньня ворага.

**Фронтаў няма—
небясьпека ёсьць.**

5. Я бяру на сябе абавязак па першым закліку Рабочага і Сялянскага Ўраду выступіць на абарону Саюзу Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік ад усякіх небясьпек і замаху з боку ўсіх яго ворагаў і ў барацьбе за Саюз Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік, за справу соцыялізму і братэрства народаў не шкадаваць ні сваіх сіл, ні самога жыцця.

(З чырвонай прысягі, пункт 5).

Беларуская азбука.

Аа Бб Вв Гг Дд Ее

А а Б б В в Г г Д д Е е

Ёё Жж Дждж Зз Дз

Ё ё Ж ж Д дж З з Дз

дз Іі Йй Кк Лл Мм

дз І і Й й К к Л л М м

Нн Оо Пп Рр Сс Тт

Н н О о П п Р р С с Т т

Уу Ўў Фф Хх Цц Чч

У у Ў ў Ф ф Х х Ц ц Ч ч

Шш ы ь Ээ Юю Яя

Ш ш ы ь Э э Ю ю Я я

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

3 размовы політычнага кіраўніка.

НЕ ПАШКОДЗІЦЬ ВЕДА ПРА ТВАЙГО СУСЕДА.

Добра ведай, хто твае суседзі!

Нашы суседзі: панская Польшча, баярская Румынія і капіталістычныя Фінляндыя, Эстонія і Латвія.

— А ці ведаеш, хто стаіць за іх сьпіною?

— Францыя і Англія.

— А ці чуў ты пра іх вайсковыя сілы?

— У Польшчы на 27 мільёнаў насельнасьці—
350.000 байцоў.

У Румыніі—250.000 байцоў, а ў часе вайны—да 2 мільёнаў (да 2.000.000).

У Фінляндыі—30.000 байцоў, ды яшчэ да 100.000 членаў самаахвотных вайсковых арганізацый, гэта на 3 мільёны і 300 тысяч (3.300.000) насельнікаў!

У Эстоніі—16.000 байцоў.

У Латвіі—20.000.

У Францыі—700.000.

Мы ім прапанавалі разбраіцца, але яны адмовіліся.

Падумай, чаму?

Пролетары ўсіх краёў, злучайцеся!

Пролетарыят усяго сьвету змагаецца за сваё вызваленьне. Ён утварае Комуністычныя партыі, арганізуе пролетарскія сотні і ўзбройвае іх.

Капіталістыя ўтвараюць фашыскія (чорна-соцкія) атрады і хочуць задушыць рабочых.

Бой ня скончыўся. Барацьба капіталу з рабочымі ідзе і цяпер.

СЬМЕРЦЬ ФАШЫСТЫМ.

Гэй, браток, ня тужы,

А йдзі народу паслужы!

Стрэльбы хутчэй вы бярэце—

Блізка рашучы наш бой!

Сьмела на катаў ідзеце

За волю, зямлю і спакой!

Брат, сьвяткаваць яшчэ рана.

Каб уцячы ад бяды,

Каб мы ня мелі тырана—

Усе станавіся ў рады!

Правадыр сусьветнага пролетарыату і сусьветнай рэвалюцыі—
Уладзімер Ёльліч Ленін.

Уладзімер Ёльліч нарадзіўся 10 красавіка 1870 году ў горадзе Сібірску (цяпер завецца Ульянаўск). Памёр 21 студзеня 1924 году ў сяле Горкі, каля Масквы.

Л Е Н І Н.

Уладзімер Ільліч Ленін нарадзіўся 10 красавіка 1870 году ў горадзе Сімбірску.

Брат Леніна—Аляксандар—быў павешаны царскім урадам у 1887 годзе.

У 1887 годзе Уладзімер Ільліч скончыў гімназію і паступіў у Казанскі універсітэт, дзе і пачаў сваю рэвалюцыйную працу.

З гэтага часу Уладзімер Ільліч аддаў усё сваё жыццё справе вызвалення працоўных.

У 1893 годзе малады Ленін працаваў у Піцеры, дзе ён арганізаваў гурткі сярод рабочых, правёў першыя забастоўкі і напісаў першыя адозвы, у якіх зьмяшчае патрабаванні петраградзкіх рабочых. Царская ахранка арыштоўвае Леніна і ў канцы лютага 1897 году высылае яго ў Сібір, дзе ён і прабыў 3 гады ў сасланні.

Але і пасля сасланьня поліцыя не дала магчымасці Уладзімеру Ільлічу весці рэвалюцыйную працу ў Расіі, і яму прышлося паехаць за граніцу—у Швайцарыю. Але гэта не адарвала яго ад рэвалюцыйнай барацьбы ў Расіі, бо і жывучы ў чужым краі, ён застаецца правадыром большавіцкай Комуністычнай партыі і кіраўніком рэвалюцыйнай барацьбы ў Расіі.

У кастрычніку 1917 году Уладзімер Ільліч кіруе барацьбой рабочых і сялян супроць паноў і капіталістых. Ён і давёў іх да перамогі.

З гэтага часу Уладзімера Ільліча выбіраюць старшынёю Савету Народных Камісараў, якім ён і застаецца да самай сьмерці.

Уладзімер Ільліч памёр 21 студзеня 1924 году. Ён памёр, але засталася збудаваная ім Комуністычная партыя, якая цвёрда выпаўняе яго заветы. Яна нясе наперад слаўны сьцяг Леніна!

Асірацелыя.

(Пасяджэньне XI зьезду Саветаў 22 студзеня 1924 г.).

Не, хто быў на гэтым пасяджэньні, той на яго не забудзецца. Ніколі не забудзецца...

У 11 $\frac{1}{2}$ гадзін стол прэзыдыуму хутка за-паўняецца. Зьяўляецца таварыш Калінін.

— Таварышы, прашу ўстаць.

Устаюць. Яшчэ думаюць, што гэта ў звязку з 9 студзеня. Оркестр пачынае жалобны марш. Яго рэзка спыняюць.

— Таварышы,—кажа далей таварыш Калінін:—Я павінен перадаць вам цяжкую вестку. Здароўе Ўладзімера Ільліча...

„Уладзімер Ільліч“... „Здароўе“... „Прашу ўстаць“...

Страшная праўда, як электрычная іскра, праразае галовы. Адразу з розных куткоў салі раздаюцца ўскрыкі...

— Здароўе Уладзімера Ільліча ў апошні час ішло на паляпшэнне, але ўчора з ім быў удар і Уладзімер Ільліч...

Праўду кажучы, я далей нічога ня чуў, ды бадай што і ніхто добра ня чуў...

Нейкі агульны стог... Агульная зьдзервянеласьць... Сьветлая сая даўно пацямнела... Затоеныя рыданьні ўсё больш вырываюцца з грудзей...

Усё далейшае, як у сьне.

Помню шмат закрытых рукамі твараў сялян, якія рыдма плакалі... Помню „цвёрдых“, якія глыталі сьлёзы, каб здавацца цвёрдымі.

Помню пропозыцыю таварыша Калініна лічыць дзень сьмерці Ільліча—жалобным днём; паведамленьне прэзыдыуму, што цела Ільліча прывязуць заўтра... Нешта яшчэ абвясчалі, аб нечым яшчэ пыталіся... Але ўсё гэта, як у сьне...

Пасяджэньне абвясцілі зачыненым.

Разыходзяцца. Ніхто ні аб чым ня кажа. Ніхто ні аб чым ня пытаецца. Сумныя. Асірацелыя...

Успаміны лясніка аб Ільлічы.

— Гэта-ж вось тут, дзе вы цяпер, сядзеў ён. Прыдзе, бывала, пасьміхваецца вачыма, нібы сьвет па хаце сьцелецца. Ня ведаеш спачатку, што сказаць, дзе і пасадзіць... Але й прасіць яго ня прыходзілася—такі просты, такі ветлы, быццам свой брат!

— А жартаўнік які быў!—зварочваецца ляснік да жонкі:—памятаеш, папсаваўся нешта ў яго самаход і, пакуль папраўлялі, ён сядзеў у нас у вёсцы на прызьбе. Падышоў гурток дзяцей.

— Ну як,—пытаецца,—вучыцеся?

— Вучымся!—адказваюць... Вядома, на вёсцы ня ведалі, што гэта ён...

— А які лёгка на ногі ён быў!—усё больш і больш ажыўляецца ляснік:—проста дзіва! Помню аднаго разу прыехаў на прадвесні—у лесе ручаі, балота, а ён яшчэ дасьвету—на такавішча.

Раніцай, бачым, ідзе, пасьміхваецца вачыма: глушца зьбіў!

Леніна няма.

Няма Леніна...

Словы гэтыя зваліліся на нас, як цяжкая скала.

Як пойдзем уперад?—З ліхтаром ленінізму ў руках.

Ці знойдзем дарогу?—Колектыўнай думкай, колектыўнай воляй партыі знойдзем.

Сумуючы ў жалобе, у горы, мацней злучым нашы рады і сэрцы, злучым для новых баёў.

Таварышы-браты! Леніна з намі няма.

Прашчай, Ільліч. Прашчай, правадыр!

Ленін адышоў назаўсёды.

Таварыш Ленін адышоў ад нас назаўсёды.

Адышоў назаўсёды...

Перанясём-жа ўсю сваю любасьць да яго на яго роднае дзіця, на яго наступніка — на нашу партыю.

Няхай яна живе яго духам, яго розумам, яго воляю, яго нязьмернаю цвёрдасьцю, яго адданасьцю рабочай клясе. Будзьма ўсе разам таксама ўважліва прыслухоўвацца к масам, як гэта ўмеў рабіць Ленін — наш агульны правадыр, наш мудры настаўнік, наш мілы, дарагі таварыш.

Ленін памёр, але партыя живе!

Ленін памёр, але створаная ім партыя не растраціць Ленінскай спадчыны, а здолее яшчэ з большаю сілаю ўстанаўляць сувязь перадавікоў — куністых з усёй рэштаю беспартыйнай рабочай масы.

КОЖНЫ РАБОЧЫ І РАБОТНІЦА —

БЛІЖЭЙ ДА КОМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫІ!

Былы Старшыня Рэволюцыйнага Ваеннага Савету Саюзу
Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік

Міхайла Васілёў Фрунзэ.

Ад тайгі да брытанскіх марэй
Армія чырвоная ўсіх мацней.
Дык хай чырвоная
Свой штых гартованы
Трымае моцнаю рукой.
І ўсе павінны
Мы бязупынна
Ісці ў апошні, страшны бой.

Жыцьцяніс М. В. Фрунзэ.

Юнацкія гады.

26 студзеня 1925 году Старшынёю Рэволюцыйнага Ваеннага Савету СССР быў пастаўлены Міхайла Васілёў Фрунзэ.

Фрунзэ нарадзіўся ў Сямірэччы, у горадзе Пішпэку, які цяпер, у памяць яго, завецца горадам Фрунзэ.

Бацька яго—з сялян.

На 12 годзе Фрунзэ страціў бацьку і быў змушаны з гэтага часу зарабляць лекцыямі сродкі для жыцця як для сябе, так і для сваёй сям'і.

Рэволюцыйная праца.

Рэволюцыйная праца тав. Фрунзэ пачынаецца з 1904 году, з моманту паступлення яго ў Ленінградзкі Політэхнічны Інстытут.

Спачатку Фрунзэ прымае ўдзел у падпольных студэнцкіх рабочых гуртках. З самага пачатку сваёй працы ён робіцца перакананым паслядоўнікам таварыша Леніна.

У лістападзе 1904 году, ён за ўдзел у дэманстрацыі быў арыштаваны і высланы з Ленінграду.

У 1905 годзе Фрунзэ прымае ўдзел у сьнежневым паўстанні ў горадзе Маскве.

У 1906 годзе яго пасылаюць ад Івана-Вазьнясенскай партыйнай арганізацыі на 3 і 4 зьезды партыі.

У 1907 годзе яго арыштоўваюць.

Катарга й сасланьне.

Царскі ўрад 2 разы прысуджваў таварыша Фрунзэ да сьмяротнае кары і, пасьля пяціразовага суду, ён атрымоўвае 10 год катаргі.

Сем з паловаю год ён прасядзеў у розных турмах.

У 1915 годзе ён быў сасланы ў Сібір, у Верхаленскі павет Іркуцкай губэрні. У сасланьні тав. Фрунзэ працягвае рэволюцыйную працу, за што зноў падпадае пад арышт.

Уцёкшы ад жандараў, ён спачатку жыве пад рознымі прозьвішчамі ў Сібіры і вядзе рэволюцыйную працу, а пасьля пераяжджае на Заходні фронт.

Ад Лютага да Кастрычніка.

Пасьля рэволюцыі ў лютым 1917 году тав. Фрунзэ робіцца членам Менскага Савету Рабочых і Сялянскіх Дэпутатаў, членам Франтавога Камітэту арміі і Старшынёю Савету Сялянскіх Дэпутатаў Беларусі.

У часе карнілаўскага выступленьня ён быў абраны начальнікам штабу Менскіх войск, а пасьля стаў Старшынёю Івана-Вазьнясенскага Павятовага Савету і Гарадзкой Думы.

Абарона Рэволюцыі.

Пасьля кастрычніка 1917 году Фрунзэ—Старшыня Івана-Вазьнясенскага Выканаўчага Камітэту і Губэрскага Камітэту Расійскай Комуністычнай партыі (бальшавікоў).

Адначасна ён зьяўляецца і губэрскім вайсковым камісарам.

Пасьля Яраслаўскага паўстаньня ён да канца 1918 году быў вайсковым камісарам Яраслаўскай акругі.

З 1918 да 1924 году Фрунзэ быў нязьменным камандуючым розных фронтаў і армій.

Спачатку ён камандваў 4-ай арміяй супроць Калчака, пасьля—Усходнім фронтам, а потым—Туркестанск. фронтам.

Пад кіраўніцтвам Фрунзэ праганяецца Калчак і ачышчаецца Туркестан ад белых.

У жніўні 1920 году тав. Фрунзэ назначаецца камандуючым Паўднёвым фронтам супроць Урангеля.

Пад яго кіраўніцтвам армія разьбіла Ўрангеля.

Пасьля канчатковага зьнішчэньня ўрангелеўшчыны тав. Фрунзэ да 1924 году быў камандуючым войск Украіны і Крыму.

У 1924 г. Фрунзэ назначаецца спачатку намесьнікам Старшыні, а пасьля і Старшынёй Рэволюцыйнага Вайсковага Савету Саюзу Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік і адначасна Народным Камісарам па вайсковых і морскіх справах.

У пачатку кастрычніка 1925 году тав. Фрунзэ цяжка захварэў.

У ноч з 30 на 31 кастрычніка таварыша Фрунзэ ня стала.

Правадыр Чырвонай Арміі.

Старшыня Рэв. Вайск. Савету і Нар. Камісар
па вайск. справах СССР

Клімэнт Ахрэмаў Варашылаў.

ЖЫЦЬЦЯПІС К. А. ВАРАШЫЛАВА.

Клімэнт Ахрэмаў Варашылаў радзіўся 23 студзеня 1881 году ў сяле Верхнім Бахмуцкага павету Кацярынаслаўскай губэрні ў сям'і селяніна-батрака.

З 6 год яму прышлося ўзяцца за цяжкую працу на каменнаугальных шахтах.

З 1896 году ён паступае на завод Дзюм пры ст. Алчэўскай Кацярынаслаўскай губ. З гэтага часу ён пачаў сваю політычную дзейнасьць.

У 1899 г. ён ужо на рэволюцыйнай рабоце і першы раз быў абысканы і арыштаваны. У 1900 г. ў тав. Варашылава праводзіцца некалькі вобыскаў, ён звальняецца з заводу і падпадае пад нагляд поліцыі.

У 1903 г. т. Варашылаў паступіў на паравозабудоўны завод у Луганску. Амаль не адначасова ён уступае ў соцыял-дэмакратычную організацыю. З самага пачатку сваёй партыйнай працы ён выяўляе сябе цвёрдым, загартаваным бальшавіком і абіраецца членам Луганскага Камітэту партыі.

У пачатку 1905 году тав. Варашылаў кіруе забастоўкай. У траўні 1905 году, за кіраўніцтва другой забастоўкай, тав. Варашылава арыштоўваюць.

Пасьля 8 месяцаў турмы ён звальняецца і, вярнуўшыся на завод, становіцца на чале дэпутатскага сходу.

У лютым 1906 году тав. Варашылаў абіраецца на Стокгольмскі зьезд с.-д. партыі. У тым-жа годзе, у чэрвені, ён абіраецца старшынёю профсаюзу і ў той-жа час, разам з другімі таварышамі, організуе некалькі баявых дружын.

У ліпні 1907 году тав. Варашылава арыштоўваюць і ў кастрычніку высялаюць у Архангельскую губэрню на тры гады.

У сьнежні таго-ж году яму ўдаецца зьбегчы з сасланьня. Пасьля гэтага ЦК накіроўвае яго для партыйнай работы ў горад Баку.

У кастрычніку 1908 году т. Варашылаў прыяжджае ў Піцер.

Тут яго нашчупвае ахранка і пасьля заключэньня ў „Крэсты“ ізноў высылае ў Архангельскую губэрню. Але і ў сасланьні тав. Варашылаў ня спыняе сваю рэволюцыйную дзейнасьць.

У студзені 1900 году, у Халмагорах, ён організуе політычных сасланных, за што пападае на 11 месяцаў у Архангельскую турму. У гэтай турме т. Варашылаў двойчы абвяшчае галадоўкі, якія цягнуцца 5 і 8 дзён. Выпушчаны з турмы, ён атрымоўвае яшчэ 1 год сасланьня ў Мезінскі павет.

У студзені 1913 г. тав. Варашылаў ізноў арыштоўваецца. Пасьля 3 месяцаў турмы яго высылаюць на 2 гады ў Чардынскі край.

У сакавіку 1914 году т. Варашылаў вызваляецца з сасланьня і з гэтага часу да 1917 году бязупынна вядзе напружаную рэволюцыйную працу.

У лютым 1917 году т. Варашылаў організуе паўстаньне ў царскім гвардзейскім палку (Ізмайлаўскім). Тады-ж яго абіраюць дэлегатам у Піцерскі Савет, дзе ён працуе, як член бюро фракцыі бальшавікоў.

У сакавіку 1917 г. тав. Варашылаў пераяжджае ў Луганск, дзе бярэцца за адбудову баль-

шавіцкай арганізацыі. На працягу бліжэйшых тыдняў гэта арганізацыя з 40—50 чалавек узрасце ў магутную пролетарскую арганізацыю, датуль расьсеяных старых бальшавікоў, якая хутка распаўсюджае свой уплыў на паветы і на ўвесь Донбас. У красавіку 1917 г. т. Варашылава выбіраюць на ўсерасійскую парт. канфэрэнцыю. У ліпні 1917 г. яго выбіраюць дэлегатам на 6-ы Партыйны Зьезд у Петраградзе.

Наступаюць Кастрычнікавыя дні.

Тав. Варашылаў у гэты час працуе ў Луганску, які, акружаны з усіх бакоў казацкімі станицамі, быў у небясьпецы. У горадзе ўся ўлада знаходзілася ўжо ў руках пролетарыяту. Трэба было яе ўтрымаць.

У лістападзе тав. Варашылаў едзе ў Петраград. Петраградзкі Савет назначае яго камісарам гораду Петраграду і тады-ж, разам з іншымі таварышамі, ён дапамагае т. Дзяржынскаму арганізаваць ВЧК.

У сакавіку 1918 году тав. Варашылаў едзе на Украіну.

З рабочых гораду Луганску ён арганізуе Першы Луганскі Соцыялістычны Партызанскі атрад, з якім выступае на фронт супроць захапіўшых Украіну нямецкіх войск.

15 красавіка 1918 году т. Варашылаў назначаецца камандуючым 5 Украінскай арміяй. З грунай атрадаў ён вядзе бойкі як з нямецкімі

войскамі, так і з белагвардзейскімі атрадамі генэрала Мамантава і інш.

Нечалавечнымі патугамі, бяссоннымі начамі і сваім асабістым прыкладам тав. Варашылаў утварае жорсткую дысцыпліну ў радах сваіх атрадаў і, адбіваючыся ад нападаў ворагаў, выводзіць свае атрады да Царыцыну, дзе злучаецца з Савецкімі войскамі. Тут ён назначаецца камандуючым 10 арміяй і разам з членамі РВС гэтай арміі—т.т. Сталіным і Мініным—арганізуе абарону Царыцыну. Лютыя атакі белых на Царыцын, якія ня спыняліся на працягу ўсяго лета, восені і пачатку зімы 1918 году, з посьпехам адбіваюцца войскамі 10 арміі.

У лістападзе 1918 году т. Варашылаў назначаецца членам Раб.-Сялянскага Ураду Украіны; у лютым 1919 г.—выбіраецца камісарам Унутраных Спраў Украіны; у красавіку 1919 г.—выбіраецца ў ЦК Комуністычнай партыі Украіны, а ў траўні назначаецца камандуючым войскамі Харкаўскай Вайскавай Акругі, і ў гэты час ліквідуе банды атамана Грыгор'ева. Пасьля гэтага тав. Варашылаў назначаецца ўпоўнаважаным ад Савету Працы і Абароны ў Данецкі басэйн.

У чэрвені 1919 г. яго назначаюць камандуючым 14 арміі, а ў сярэдзіне ліпеня—камандуючым войскамі ўнутранага украінскага фронту і выбіраюць членам Савету Раб.-Сял. Абароны і членам Політбюро ЦК КПУ (бальшавікоў). У кастрычніку 1919 г. т. Варашылава назначаюць

начдывам 61, а ў лістападзе — членам РВС слаўнай 1-ай коннай арміі, якой камандаваў т. Будзёны і адно імя якой наводзіла жудасьць на ўсіх ворагаў Савецкіх Рэспублік. З гэтай 1 арміяй т. Варашылаў прашоў увесь шлях яе слаўных пабед на дэнікінскім, урангелеўскім і польскім фронтах.

У сакавіку 1921 году т. Варашылаў на чале членаў 10 Зьезду партыі накіроўваецца для ліквідацыі Кранштадзкага паўстаньня і тым-жа зьездам выбіраецца ў члены ЦК РКПБ.

У красавіку 1921 г. яго назначаюць камандуючым Паўночна-Каўкаскай Вайскавой Акругі, на якой пасадзе ён застаецца да траўня 1924 г., зьяўляючыся адначасна і членам Паўднёва-Усходняга Бюро ЦК РКП (бальшавікоў). У траўні 1924 г. т. Варашылава назначаюць камандуючым Маскоўскай Вайск. Акругі і адначасна членам РВС СССР.

У лістападзе 1925 г., пасля сьмерці т. Фрунзэ, таварыша Варашылава назначаюць Старшынёй РВС і Народным Камісарам па ваенных і морскіх справах СССР.

З 1921 г. т. Варашылаў зьяўляўся нязьменным членам ВЦВК і ЦВК СССР.

За свае баявыя заслугі т. Варашылаў узнагароджаны двума Ордэнамі Чырвонага Сьцягу, залатым аружжам, гадзіннікам і баявым аружжам.

Старшыня Саюзнага ЦВК

Калінін.

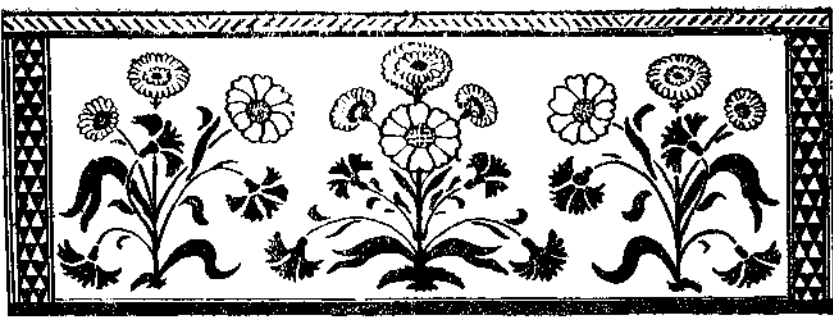
Старшыня Саюзнага ЦВК

Чарвякоў.

Трэцім Усесаюзным Зьездам Саветаў быў абраны Саюзна Цэнтральны Выканаўчы Камітэт.

Саюзна Цэнтральны Выканаўчы Камітэт (ЦВК СССР) мае шэсьць старшынь: М. І. Калініна, Пятроўскага, Чарвякова, Мусабекава, Файзула-Хаджаева і Айтакова.

Няхай живе Саюзны Зъезд Саветаў!

6-га ліпня 1923 году на сесіі Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту быў прыняты асноўны закон—констытуцыя—Саюзу Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік.

У Саюз Савецкіх Рэспублік уваходзяць: Расійская Савецкая Фэдэрацыйная Соцыялістычная Рэспубліка (РСФСР), Украінская Савецкая Соцыялістычная Рэспубліка (УССР), Закаўкаская Савецкая Фэдэрацыйная Соцыялістычная Рэспубліка (ЗСФСР) і Беларуская Савецкая Соцыялістычная Рэспубліка (ССР).

На 3 Усесаюзным Зъездзе Саветаў у 1925 годзе было пастаноўлена з Туркестану ўтварыць 2 рэспублікі: „Узбэкістан“ і „Туркмэністан“, якія на роўных з іншымі умовах ува-

ходзяць у склад Саюзу Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік—у СССР.

На Саюжны Зъезд Саветаў пасылаюцца прадстаўнікі ад кожнай саюзнай рэспублікі і аўтономнай краіны.

Чырвоная армія таксама пасылае дэлегатаў на Саюжныя Зьезды Саветаў.

У буржуазіі салдат ня мае права голасу—ён не выбірае дэпутатаў. У паноў свабода не для рабочых, сялян і салдат, а для багатыроў. Там салдат—бяспраўны грамадзянін. У капіталістычнай дзяржаве пануе той, у каго шмат зямлі, хто мае заводы ці шмат грошы.

Іншая справа ў нас, у Рабоча-Сялянскай Дзяржаве! У нас у Савет могуць выбіраць толькі працоўныя—сяляне, рабочыя, чырвонаармейцы і матросы.

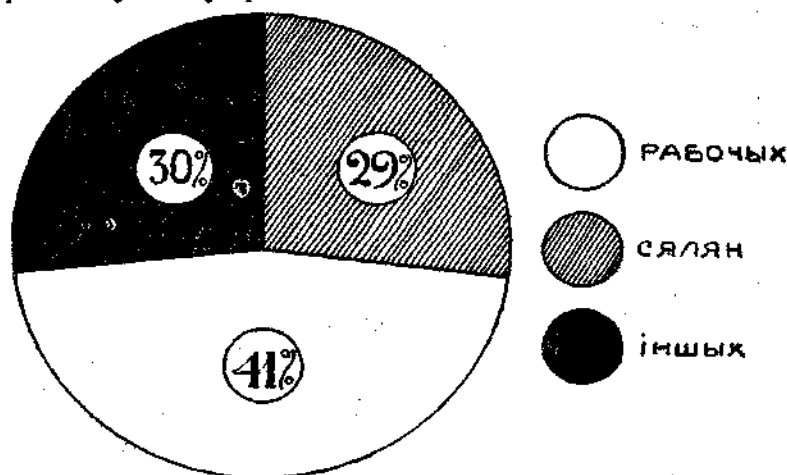
У нас чырвонаармеец ня толькі член сваёй дзяржавы, але яшчэ й пачэсны грамадзянін, абаронца Саветаў.

Сям'і чырвонаармейца дадзены розныя палегчэньні.

Спытайся ў політкіраўніка і ён табе растлумачыць, якія ільготы мае твая сям'я.

Хто кіруе Саюзам Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік?

Найвышэйшая ўлада ў нашым Савецкім Саюзе належыць Усесаюзнаму Зьезду Саветаў. На III Усесаюзным Зьездзе Саветаў было прадстаўнікоў рабочых, сялян і іншых:

Усесаюзны Зьезд Саветаў выбірае Цэнтральны Выканаўчы Камітэт Саюзу Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік (ЦВК СССР) і Савет Народных Камісараў.

Старшынёю Савету Народных Камісараў, пасля сьмерці Леніна, быў выбраны Аляксей Іванаў Рыкаў.

Пытаньні: 1) Скажэце, які найвышэйшы орган Савецкай улады ў акрузе, у раёне, сяле? 2) Хто кіруе акругай, раёнам, вёскаю ў час паміж Зьездаў Савецкага Саюза? 3) Хто старшыня Савету Народных Камісараў Беларусі?

Дастаўка сельска - гаспадар- чых машын і прылад.

(З газеты „Звезда“ ад 23 кастрычніка, № 244/2154).

Цэнтральная Беларуская Дзяржаўная Сельска-гаспадарчая складоўня за час ад 1-X—24 г. да 1-X—25 г. прадала сялянам Беларусі:

Чарго- вая № №	Назва с.-г. машын і прылад.	Прададзена штук.
1	Плугі розных гатункаў	4.662
2	Бораны розныя	816
3	Сенакасілкі	22
4	Жняяркі-снапавязкі	47
5	Арфы (веялкі) і сартавачкі	208
6	Сячкары	457
7	Малатарні	608
8	Косы	64.457
9	Сярпы	42.540
10	Вілы	21.183

- Пытанні:**
1. Якія вы ведаеце машыны для апрацоўкі глебы?
 2. Якія з іх найбольш карысныя?
 3. Якія з іх ужываюцца ў вашай мясцовасці?
 4. Напішэце спіс рэчаў сельска-гаспадарчага інвэнтару, знаёмай вам гаспадаркі.
 5. Паказаныя лічбы складзеце на счотах.

**Дайце вёсцы сталёвага каня! Колькі-б
ні каштавала, ня будзе дорага.**

**На IX Усерасійскім Зъездзе Саве-
таў выступіў беспартыйны селянін.**

**Казаў ён троху зблытана, але
затое яскрава:**

**—Таварышы-сяляне, вы ведаеце, што
ногцямі на галаве не заворваюць. Нам
патрэбна самая страшэнная органа-
цыя. Трэба прыпрагацца селяніну да
селяніна. Дайце нам сталёвага каня!
Колькі-б ён ні каштаваў, дайце вёсцы
сталёвага каня!**

ЦІТ ЗАВОДЗІЦЬ НОВЫ БЫТ.

Паглядзеце вы на Ціта—
Вынес ён у хлеў карыта,
І падсвінкаў, і сьвіней
Выгнаў з хаты і з сяней.
Узяўшы дзетак на падмогу,
Палажыў сяк-так падлогу—
Не на жарты, мусіць, Ціт
Стаў заводзіць новы быт.
На ўсю зіму вось на гэту
Ціт нам выпісаў газэту—
Хоча ведаць, як відаць,
Што на сьвеце дзе чуваць.
Перад дочкамі й сынамі
Ціт ня лаецца „па маме“,
Ня лупцуе жонкі Ціт—
Ён заводзіць новы быт.
На папа глядзіць Ціт коса,
А ў царкву ня ткне і носа—
Ну, і з богам, значыць, квіт,
Бо заводзіць новы быт.
Не з апошніх Ціт і ў поле,
Перашоў на многаполье—
Сее рэпу й буракі..
А растуць-жа!—як гаршчкі.
Быў узгорак, так як бубен,
Але Ціт пасеяў лубін,
Дык (ці веры вы дасьце?)
Як чарот, жытцо расьце.
Тодар, Ян, Язэп, Мікіта!
Чым вы горшыя за Ціта?
Дык пачнеце-ж, як і Ціт,
Вы заводзіць новы быт.

Гутарка Пахома—старога агронома.

Не давай зямлі пуставаць!

У раёнах, дзе рэдка бывае сухмень, пакідаць папар пустым стратна.

На папары трэба сеяць скорасьпелыя расьліны, каб раней можна было-б распачаць апрацоўку поля пад зімовы пасеў.

У розных краёх на 100 дзесяцін ральлі пад папарам знаходзіцца:

у Савецкім Саюзе — 30 дзесяцін,

у Нямеччыне 4 „

у Бэльгіі 3 „

у Англіі 2 „

У Даніі і Францыі зусім няма папару. Як вызначаюць дасьледчыя ўстановы, засеяны папар у $1\frac{1}{2}$ -2 разы карысьней, чым чысты папар (незасеяны).

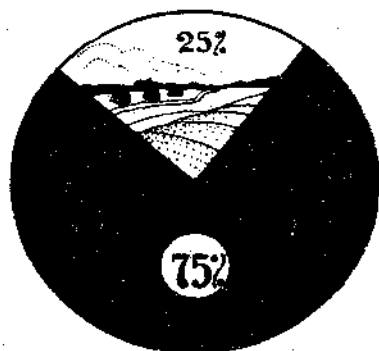
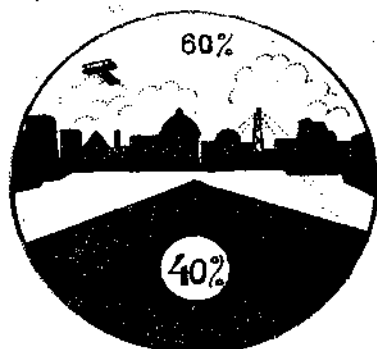
Ці патрэбна ў вашай мясцовасьці абсейваць папар і што ляпей сеяць—аб гэтым даведайся ў мясцовага агронома.

Вылічы, якая частка зямлі адводзіцца пад папар у Англіі, Бэльгіі, Нямеччыне і ў вас на вёсцы.

Нашы палі і сенажаці церпяць праз тое, што мы самі цёмныя.

Спадчына царскага ладу.

Дыяграмы пісьменнасьці насельніцтва БССР
у гарадох: на вёсках:

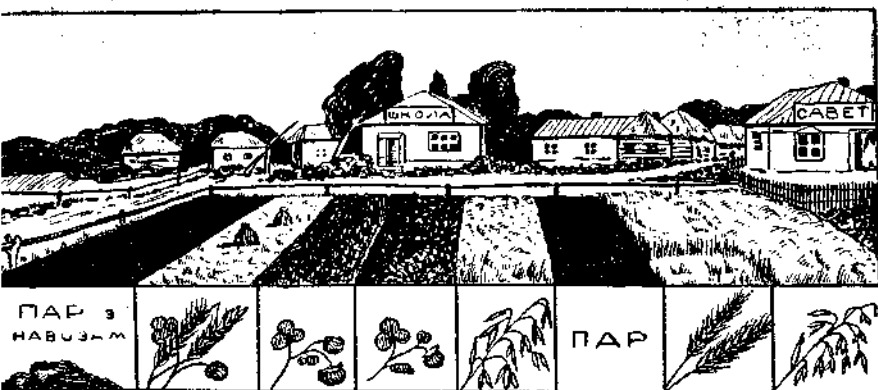
Чорнаю хварбаю адзначаны лік няпісьменных на кожныя 100 чалавек насельніцтва, а рэшта круга—лік пісьменных.

Пытаньні: 1) Чаму ў вёсках больш няпісьменных, чымся ў горадзе? 2) Што робіцца ў вас для зьнішчэньня няпісьменнасьці? 3) Чаму ў дзяцінстве вы ня вучыліся чытаць і пісаць?

З дэкрэту аб ліквідацыі няпісьменнасьці сярод насельніцтва РСФСР.

Савет Народных Камісараў пастанавіў: усе насельніцтва Рэспублікі, узростам ад 8 да 50 год, якое ня ўмее чытаць ці пісаць, павінна выўчыцца грамаце на роднай або на расійскай мове—па жаданьні.

Старшыня Савету Народных Камісараў
У. УЛЬЯНАЎ (Ленін).

Восем палосак на полі— хлеба і корму даволі.

Даўней было: 1 паласа папару, 1 паласа аўсу ці бульбы і 1 паласа жыта.

Жыта зьбіралі з паласы каля 90 пудоў, ці каля 1.400 кілёграмаў, аўсу—таксама каля 90 пудоў, ці 1.400 кілёгр. Сена зусім ня было, і скаціна была змораная, худая.

Цяпер падзялілі зямлю на 8 палос.

Палосы зрабіліся меншымі, але ўраджаі павялічыліся.

Пачалі зьбіраць: жыта—больш 120 пудоў, ці больш 1.800 кілёграмаў, аўсу—каля 180 пудоў, ці 2.900—3.000 кілёграмаў, канюшыны—300 пудоў, ці каля 4.800—5.000 кілёграмаў з дзесяціны.

Пачалі скаціну карміць канюшынаю.

Каровы прыбавілі малака.

Сыр, сьмятану і масла павезьлі прадаваць у коопэратыў.

Стала жыць весялей.

Восем палосак на полі—хлеба і корму даволі.

ЯКОЕ ШМАТПОЛЬЛЕ ЗАВЯЛІ У СЯБЕ ВАЛАКАЛАЦКІЯ СЯЛЯНЕ.

(Вёска Валакалакi Дубровенскага раёну Аршанскай акругі).

(Часопіс „Плуг“ № 5 за травень месяц 1925 году).

У вадным з глухіх куткоў Дубровенскага раёну, дзе нават і агроном рэдка бываў, сяляне самі убачылі, што гаспадаркі іх робяцца часад-часу горшымі. Некаторыя з іх пачалі шукаць выйсьця.

Яны выпісалі сабе сялянскую газету, у якой разглядаюцца пытаньні сельскай гаспадаркі. Прачытаўшы адзін з нумароў гэтае газеты, дзе пісалася аб севазваротах, два маладых гаспадары—Шыбанаў Платон і Анішчэнка Мікіта, якія былі раней у Чырвонай арміі,—абраховалі завесьці ў сябе шматпольле. Справа гэта сур'ёзная і цяжкая, а дзеля іх яна была яшчэ горшай, бо сяляне-суседзі глядзелі на гэта скоса і, як казалі самі Шыбанаў і Анішчэнка, ім даводзілася разьбіваць сваю зямлю на зьмены ў месячную ноч, каб толькі ня чуць нудных размоў суседзяў.

Які-ж севазварот яны завялі?—Гаспадаркі невялікія: у ваднаго 4 дзесяціны, а ў другога 6. Зямля сугліністая. Добра абмеркаваўшы, што раілася ў газэце, яны вылічылі, што гаспадарку найлепш будзе будаваць на жывёлаводны лад, гэта значыць, каб увес прыбытак браць з малака ды масла, а не ад збожжа. Загэтым яны і бралі 8-міпольны севазварот, пры якім можна мець найбольш корму.

Чаргаваньне расьлін у севазвароце было такім:

1. Папар заняты.
2. Жыта з падсевам канюшыны.
3. Канюшына 1-га году.
4. Канюшына 2-га году.
5. Бульба.
6. Ярына (пшаніца, ячмень).
7. Гарох, віка.
8. Авёс.

Кожны год гаспадары будуць мець 1 поле жыта, 2 палі канюшыны, 1 поле бульбы, 3 палі рознай ярыны і 1 поле вікі на сена.

Гэты севазварот дае магчымасьць мець з свае гаспадаркі бульбу і гугенныя кармы, як сена, саломы, мякіна, а таксама й моцныя, як авёс ячмень, віка.

Што-ж зрабілі новага гаспадары ў параўнаньні з трохпалёўкаю?

Першае, тут заведзена новая расьліна—канюшына, якая дае больш прыбытку, чым жыта альбо авёс. Яна дае з 1 дзесяціны 250 пудоў (каля 4.000 кілёграмаў) сена, і калі палічыць пуд сена ўсяго па 30 капеек, дык і то адна дзесяціна дасьць 75 рублёў. Жыта-ж, з ураджаем 50 пудоў зярна на дзесяціну, па 80 капеек за пуд, дасьць толькі 40 рублёў, ды яшчэ 100 пудоў саломы, па 10 кап. за пуд, дасьць 10 рублёў, а ўсяго разам—50 рублёў. Апрача таго,

канюшына, як мы ведаем, ня вельмі пустошыць поле.

Папар у гэтым севазвароце заняты мешанкай вікі з аўсом. Праўда, ураджай жыта пасья гэтай мешанкі будзе пудоў на 5 меншым, чым на папары, але мешанка дае пудоў 170 добрага сена ці зьяўляецца ўдалым зялёным кормам улетку.

Далей, у новым севазвароце пачалі больш садзіць бульбы, што таксама карысна. Прыблізна 500 пудоў бульбы з 1 дзесяціны дадуць 100 рублёў, калі яе лічыць па 20 капеек за пуд.

Усе гэтыя расьліны даюць магчымасьць трымаць больш кароў, сьвіней і іншае скаціны. А скаціна, ядучы корм, пераводзіць яго ў маляко і гной.

У новым севазвароце ўсе расьліны чаргуюцца ў раз вызначаным парадку, чаму ніякай блытаніны няма.

Шыбанаў і Анішчэнка зрабілі усё гэта самі, без дапамогі агронома, і той севазварот, які быў апісаны ў газэце, яны ўзялі ня ўвесь, а прыстасавалі яго да сваіх гаспадарак.

Цяпер яны ўжо паляпшаюць сваю скаціну, дзеля чаго запісваюць удой і корм, каб можна было выбраць найлепшую карову і пасья ад яе пакінуць добрае племя.

Аб гэтых гаспадарох цяпер, здаецца, ведае ўся акруга і часта здараецца, што калі блізка дзе загавораць аб севазваротах, дык заўсёды ўспамінаюць, як Платон і Мікіта самі завялі шматполье.

Вэтэрынар Бронскі пра склад конскі.

(10 наказаў).

1. Калі конь ня выеў корму—зараз-жа далажы.

2. Гарачага каня не паі раней, як праз 3 гадзіны.

3. Ня купай каня гарачага, запацелага зараз пасья корму, а таксама ў надта халоднай вадзе.

4. Даглядай за канём, як за дзіцём, шануй яго, ня бі, ня злуйся і ня лай, а беражлівым, ласкавым і добрым абыходжаньнем дасягні, каб ён цябе разумеў і слухаў.

5. Конь з дрэнным капытом—дрэнны слуга.

6. Калі нельга падкаваць каня, які ў дарозе раскаваўся, дык вядзі яго не па цвёрдай дарозе, а там, дзе мякчэй, каб не паламаць капыта.

7. Калі конь жаліцца на живот: б'е яго нагамі, кідаецца на дол, качаецца і ня можа спаражніцца—у яго колікі. Паведамі зараз-жа начальніка, а сам пакуль што тры каню живот пучкамі саломы і не давай яму класьціся.

8. Калі конь кашляе, калі ў яго цячэ з носу,—ён хворы; паглядзі, ці няма пад чэлюсьцю пухліны. Да таго, што цячэ з носу, не датыкайся—небясьпечна.

9. Пасья кожнай язды аглядзі каня: ці няма зьбітых месцаў, парэзаў, пухліны, намуленай скуры, ці няма макрацу.

10. У пару даложыш—хваробу не запусьціш і каня зьберажэш.

Мы цяпер пісьменныя: усё
напішам і ўсё прачытаем!
СМЕЛА МЫ ГЛЯДЗІМ НАПЕРАД!

З ГУТАРКІ НАСТАЎНІКА.

Кніжку ўзяў, дык глядзі,
На цыгаркі не дзяры,
Яе й сам пачытай,
І сябром сваім дай!

У пісьменнага народу
Не аднімеш, брат, свабоду!
Наперад! Усе ў цяжкі паход мы пойдзем,
Бо там жыццё мы вольнае, бяз пана
знойдзем!

Дык памятуй, братка, наш лёзунг:
„Уперад!“

Пісьменнасьць вядзе да комуны народ!

Ліст да чырвонаармейца.

Друг, чырвонаармеец!

Я пішу да цябе і ты чытаеш мае радкі. Письменнасьць звязвае нас у вадно: у гэтым— яе вялікая сіла.

Усё, што тысячы пакаленьняў, якія жылі да нас, бачылі, адчувалі, рабілі,—запісана ў кнігах. Запісана ўсё, чаму людзі наўчыліся да гэтага часу. І калі ты пісьменны, дык усё гэта цяпер табе прыступна.

Цябе наўчыла чытаць Чырвоная армія. Я цябе пабрацку вітаю з гэтым вялікім посьпехам: бо цяпер у цябе ў руцэ ключ, якім адмыкаюцца дзьверы навукі.

Але ня спыняйся на поўдарозе, бо мала-письменныя часта забываюцца на грамату. Трэба добра напрактыкавацца ў чытаньні, а пасля і ў пісаньні. Трэба наўчыцца чытаць шпарка, лёгка, свабодна, без патугі і прыпынкаў. Кожную вольную хвіліну практыкуйся ў чытаньні.

Колькі ёсьць на сьвеце прыгожых вершаў, песень, апавяданьняў, розных гістарычных і навуковых кніжок. Цэлае мора думкі людзкой! А колькі 'шчэ будзе надрукавана кніг, яшчэ больш прыгожых за ўсе цяперашнія! Бо людзі не стаяць на адным месцы, а ідуць наперад. Як толькі мы троху падгоім раны нашай краіны, падымем гаспадарку, палепшым і аздабім жыцьцё,—усё насельніцтва ў нас вызваліцца з цемры і рушыцца наперад.

Глядзі-ж, друг, не адставай. Вучыся, не марнуй часу.

Раўняйся па перадавых!

Чытай, не зявай— літары прыкмячай!

З ГУТАРНІ НАСТАЎНІКА.

Не забудзься на газэты:

Іх чытай заўсёды сам.

**Чырвоная армія вучыць грамаце.
Не марнуй часу; раўняйся па пера-
давых—па пісьменных.**

**Практыкуйся ў чытаньні. Чытай
газэту.**

**Мы чытаем газэты: „Правду“, „Бед-
ноту“, „Савецкую Беларусь“, „Бела-
рускую вёску“ і „Красноармейскую
Правду“.**

**Якая газэта ў нас у вакрузе? Якая
яе назва?**

Якая назва вашай палкавой газэты?

Што дзе робіцца на сьвеце—

Усе напісана ў газэце.

Як таварыш Яновіч зрабіўся вайскарам.

Таварыш Яновіч служыць пасланцом у 6 Менскім палку. Па абавязках сваёй службы ён разносіць пакеты ў розныя ўстановы. Таварыш Яновіч усюды да ўсяго прыглядаецца, усім цікавіцца.

Давялося неяк зайсьці да рэдактара мясцовай газеты з пакетам для старонкі „Чырвоная варта“.

Зашоў, перадаў пакет і пачаў прыглядацца да працы.

Бачыць ён, што загадчык аддзелу вынімае з конвертаў лісты, праглядае і выпраўляе іх.

— Скажэце, калі ласка, таварыш, хто гэта піша да вас у газету? Чые гэта лісты вы праглядаеце?—пытаецца Яновіч у загадчыка аддзелу.

— Лісты чырвонаармейцаў,—адказвае той.

— А ці кожны з нашага брата можа пісаць у газету?—пытаецца Яновіч.

— Вядома, кожны. Вось і вы, калі маеце ахвоту, можаце напісаць; калі падыйдзе—надрукуем.

— Ды я-ж ня зусім пісьменны!—кажа Яновіч.

— Гэта дармо: мы выправім!

— Але аб чым-жа пісаць?

— Аб чым хочаце. Вось, дарэчы, пра ваш полк: як у вас ідзе справа з рэмантам кашар?

— Гэта справа ідзе добра: кашары рэмонтуюцца.

— Ну, вось, на першы раз аб гэтым і напішэце. А там мо' 'шчэ што-небудзь цікавае знойдзецца з жыцця палка.

— Абавязкова напішу!—сказаў тав. Яновіч.

Праз тыдзень тав. Яновіч прынёс загадчыку свой першы ліст—пра рэмонт кашар. На другі дзень гэты ліст быў надрукаваны ў газэце.

З таго часу таварыш Яновіч кожны раз заходзіць у рэдакцыю і прыносіць адзін ці два лісты.

Вядома, ня ўсё, што піша тав. Яновіч, друкуецца ў газэце, але ён не абразьлівы. Калі што не надрукуюць, ён толькі спытаецца, чаму, і атрымаўшы адказ, бярэ яго пад увагу, а сам піша далей.

Па сваёй службе тав. Яновіч мае шмат працы, але, не зважаючы на гэта, заўсёды заходзіць вольную хвілінку, каб напісаць у газэту пра жыццё і парадкі сваёй часьці.

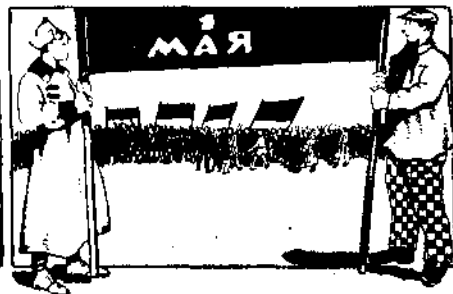
З гутаркі настаўніка.

Да ўсяго, таварыш, дойдзеш,

Калі кнігу ў рукі возьмеш:

Кніжку ўзяў ды прачытаў

!—як бач, усё пазнаў!

Першае Мая—святая працы.

Першае Мая — святая вясны.

На з'ездзе рэволюцыйных партый усіх краёў, які адбыўся ў 1889 г., пастанавілі святкаваць кожны год дзень 1 Мая, каб падкрэсліць міжнародную згоднасць пролетарыяту усіх краёў.

Першае Мая—святая пролетарыяту і беднаты ўсяго свету. Я—пролетар і ты—пролетар. Я і ты—дзеці гора, дзеці пролетарыяту. Чырвоная армія—сіла пролетара. Мы разам з пролетарамі ўсяго свету святкуем Першае Мая.

Святкуе Першае Мая і пролетарыят Англіі, Нямецчыны, Амэрыкі, Японіі. Першае Мая святкуе і пролетар Лёндону, Парыжу і Бэрліну. Але там святую перашкаджае буржуй-капіталісты, і толькі мы святкуем свабодна—ніхто нам не перашкаджае.

Н а ш М а й.

Гучней грымце, оркестры! Вышэй узьвівайцеся нашы штандары, зьзяйце ў маладым сонцы гарачай, пабеднай чырваньню!

Мы сёння вясёлай грамадой сьвяткуем
сусьветнае сьвята.

Наша сьвята.

Наш Май.

Гэй, чырвоны ваяка! Вышэй галаву, цьвядзей крок!

Хай твае вочы сёння запалаяцца адвагаю
радаснай, хай у іх закрусе праменьнем сталё-
вым адбітак палкага, майскага сонца.

Слухай, ваяка! Прыслухайся...

Хіба ты ня чуеш, як б'ецца сёння сэрца пра-
цоўных цэлага сьвету? Хіба ты ня чуеш, як сёння
мільёны сталёвых грудзей зьліліся-злучыліся
дыханьнем адным, адным загарэліся полымем?

Хіба ты ня чуеш, як з гэтых грудзей вы-
ліваецца песьня агнёвая?

А ці чуеш ты, што ў гэтай песьні бушуе?

Гэта песьня магутная, гордая.

Гэта песьня з крыві і жалеза.

Гэта песьня—гнеў мільёнаў.

Яна саткана з гармоніі стогнаў людзкіх,
сьмяротнага енку, крывавага плачу.

Яна абурэе нянавісьцю. Яна заклікае на бой,
на змаганьне.

Дык мацней сьціскай у руках вінтоўку, у вагні
і крыві згартаваную. Закаляйся адвагаю радаснай!

Вышэй галаву, цьвядзей крок!

Сёння наша сьвята, наша вясна.

Наш Май.

Сёння працоўныя шэрагі воляй адзінай
зрасьліся. Сёння ў мільёнаў людзей сэрца
адно, адны грудзі.

Дык гучней грывеце, оркестры!

Вышэй узьвівайцеся, нашы штандары, зьзяйце
ў маладым сьветлым будучым!

Нашы пролетарскія сьвяты.

- 1.—25 кастрычніка па старому стылю, ці 7 лістапада па новаму — ўтварэньне ўлады Саветаў.
- 2.— 1 мая—Міжнароднае сьвята працы.
- 3.—18 сакавіка—Парыская Комуна.
- 4.— 11 ліпня—дзень вызваленьня Беларусі ад белапалякаў.
- 5.—31 сьнежня — сьвята абвяшчэньня БССР.

А калі сьвяткуюць дзень утварэньня Чырвонай арміі?

Калі ваша палкавое сьвята?

9 студзеня па старому, ці 22 студзеня па новаму стылю—расстрэл рабочых царом.

Да прызыўнік.

Рабочы, браткі, я варстатку трымаю,
Да вечара літары я набіраю,
А ўвечары ў тыр як хутчэй я імчуся:
Са стрэльбы страляць па мішэнях вучуся!

Ўвесь дзень я—рабочы з варстаткай
нашуся

У сям'і пролетарыяў смелых,
А ўвечары я ўжо—ваяка, вучуся,
Як більш трэба гадаў нам белых!

Каляндар польскага фронту.

- Студзень 1918 г.—Пачатак польскага наступленьня.
- Сакавік 1919 „—Здача Мазыру і Рэчыцы.
- 6 мая 1919 „—Здача Кіеву.
- 12 чэрвеня 1919 „—Пачатак нашага наступленьня.
- Чэрвень 1919 „—Вызваленне Кіеву і Жытоміру.
- 11 ліпня 1920 „—Вызваленне Менску.
- Жнівень 1920 „—Прарыў арміі т. Будзёнага ў тыл палякам.
- 12 жніўня 1920 „—Баі пад Варшаваю і пачатак нашага наступленьня.
- 15 кастрычніка 1920 „—Разгром Балаховіча і Пятлюры.
- 16 лістапада 1920 „—Канец вайны.
-

Беларуская марсэльеза.

Ад веку мы спалі і нас разбудзілі,
Мы знаем, што трэба рабіць,—
Што трэба свабоды, зямлі чалавеку,
Што трэба зладзеяў пабіць!

Што гэта за марная доля няшчасная:
Бяз хлеба, бяз грошай працуй.
Усюды ганяюць, усюды сьмяюцца,
Ну, проста хоць крыкні: „Ратуй!“

Сьмяюцца над намі багатыя людзі,
Здаецца, панамі іх зваць.
Мы доўга цяrpелі, цяrpець больш ня можам,
Пойдзем мы долі шукаць.

Мы дружна устанем з касамі, з сярпамі
Прагонім зямлі палачэй.
Няхай нас сустрэнуць палямі, лясамі
Грамады працоўных людзей!

Міжнародны гімн, ці Інтэрнацыянал.

Паўстань, пракляццём катаваны!
Паўстань, хто з голаду век пух!
Бурліць наш розум ўзбунтаваны,
Няволі кліча рваць ланцуг!
Стары парадак мы зруйнуем
Магутным выбухам сваім
І сьвет на новы лад збудуем:
Хто быў нічым—той будзе ўсім!

Гэта бой наш астатні
За працоўны народ,
Каб ў лучнасьці братняй
Узьняўся людзкі род!..

Ніхто ня дасьць самохаць волі—
Ні бог, ні цар, ні багатыр;
Даб'ёмся самі лепшай долі...
Дабро для ўсіх—наш правадыр!
Каб ня згібаці плеч пакорных,
Каб волі дух лунаў у нас,—
Адважна плаўма сталь у горнах,
Пакуль у кузьні жар ня згас!..

Гэта бой наш астатні... і г. д.

Мы ўсе работнікі, сяляне—
Сусьветны рой працаўнікоў—
Мець будзем на зямлі ўладаньне,
А дармаеды—прэч! далоў!
Жывіцца цэлам нашым годзе,
Усім трутнём і груганом!
Для нас, паўстаўшых, сонца ўсходзе,
Сьвяціць нам будзе век вяком!

Гэта бой наш астатні... і г. д.

Разрэзная азбука.

Гэту азбуку трэба наклеіць на картон і парэзаць на асобныя літары.

А	а	а	а	Б	б	б	б	В	в	в
в	Г	г	г	г	Д	д	д	д	Е	е
е	е	Ё	ё	ё	Ж	ж	ж	Дж	дж	дж
З	з	з	з	Дз	дз	дз	І	і	і	і
Й	й	й	й	К	к	к	к	Л	л	л
л	М	м	м	м	Н	н	н	н	О	о
о	о	П	п	п	п	Р	р	р	С	с
с	с	Т	т	т	т	У	у	у	Ў	ў
ў	Ф	ф	ф	Х	х	х	Ц	ц	ц	ц
Ч	ч	ч	Ш	ш	ш	ы	ы	ь	ь	ь
ь	Э	э	э	э	Ю	ю	ю	Я	я	я
1	1	2	2	3	3	4	4	5	5	,
6	6	7	7	8	8	9	9	0	0	,

КАРТА С.С.С.Р.

МАСШТАБ
0 300 600 км.

1. Воинская Самойловская Краина	12. Ингушская Самойловская Краина
2. Марийская	13. Чувашская
3. Чувашская Сам. Сам. Респ.	14. Адыгейская Сам. Сам. Респ.
4. Татарская	15. Адыгейская Сам. Сам. Респ.
5. Невская	16. Якутская
6. Магданская	17. Магданская
7. Адыгейская Самойловская Краина	18. Крымская Самойловская Краина
8. Магданская-Чувашская	19. Дагестанская
9. Магданская-Башкирская	20. Грузинская Сам. Сам. Респ.
10. Магданская-Осетинская	21. Армянская
11. Полюнская	22. Азербайджанская

- УМОУНЫЯ ЗНАКІ
- СТАЛІЧНЫЯ ГАРАДЫ
 - ЦЭНТРЫ НЕЗАЛ. РЭСП.
 - САМ. РЭСП., САМАЎ. КРАІН.
 - ЦЭНТРЫ КРАЇН І ГУБЕРНІЯЎ
 - МЕЖЫ ДЗЯРЖАВНЫХ МЕЖЫ
 - МЕЖЫ САМАЎ. РЭСП.
 - — — — — КРАЇН.